

Sa Safvetom ka mezaru Kralja mudraca

Ako bih vještinom pisca pozvao našu historiju u pomoć u ovom književnom mehabetu, pozvao bih Safvet-bega Bašagića, odredio bih mu datum rođenja skoro stoljeće kasnije, nego što jeste zaista. Moj Safvet, pri svojoj svijesti bi imao vrijeme i prostor u kome živi, onako kako je zaista bio svjestan toga, i poznavao bi Aliju, rahmet njegovoj duši... Naposljetku, pozvao bih Bašagića na put od Bosanskog Šamca do Sarajeva...

Brojne misli su mi se rojile u glavi – brojne teme sam poželio otvoriti u razgovoru sa Safvet-begom, kao što to inače biva kada mladalačka, poletna duša dospije u društvo ilumli i kalemlji ljudi. Prenem se brzo, zaboravim na prethodnu misao, i nastavim šutjeti zajedno s njim.

Nakon skoro sahat ćutanja, i radoznalog gledanja kroz prozor zastarjelog vagona, Bašagić, othuknu, i skoro u istom trenu otpoče:

„Baš ovdje, između Istoka i Zapada, gdje diše bošnjačko biće, raste, pobjeđuje, pada, i ponovo ustaje, i tako stoljećima, na krilima knjige, pera, humanizma, hrabrosti, vještine, ali i, počesto, na krilima mokrim od međusobne zavisti, jadicovke, kukavičluka, nespremnosti na žrtvu – kockarskog mentaliteta, gdje sudbina, očito, ne biva krojena od samog njega, javila se plejada ljudi koja su, nadasve, vidjeli stoljeća prije, i stoljeća poslije, ovoga naroda, nastojeći razumjeti i Istok i Zapad, i ono što je između. Baš ovdje, u Bosni, gdje se brani čast i čar Istoka, i gdje Zapad, nesmetano svira 'O Fortuna', rodio se Kralj mudraca, kako nam ga Turci nazvaše, rodio se, živio, borio, i preselio na Onaj svijet – dvadesetpete godine dvadesetog stoljeća u bešiki zaljuljaše Aliju, nekoć prvog kod Bošnjaka. Naposljetku, valjalo je izaći iz bešike i prohodati bosanskohercegovačkom vjetrometinom“.

Počaćen društvom velikana, progovorih, jedva nekako, pazeći na riječi i razgovjetnost:

Ah, mi Bošnjaci, skloni romantizmu, od Kulina bana do današnjih dana, valja pohvaliti, valja pokuditi, i u tome svemu, ne pretjerati, ali kad bismo barem to znali. Koliko smo prosječnih zakovali među zvijezde, a koliko smo zvijezda samo skinuli, i u živo blato pokopali. Gdje naći mjeru, a pogledaj nas, od Une do Drine, od Save do Jadrana, pod svakom planinom, na svakoj ravnicu, u svakom hladu, na svakoj obali, gromoglasno se javlja mir,

suživot, tolerancija – narod sav od merhameta?! Ovdje, u srcu Balkana, slio se i Istok i Zapad. Poučeni od Magistra vitae da su oni svjesni našeg višestoljetnog položaja krčili staze uspjeha, utrali puteve, ostavili spomen, bili dostojanstven primjer kako živjeti ponosno i strpljivo...

„Ponosno zbog onoga što jesi, i strpljivo zbog toga, što ini žele da ne budeš“ – Bašagić, kao da nastavi moje riječi, naglašeno govoreći:

„Ponosno zbog onoga čemu se nadaš, strpljivo zbog onoga što treba dočekati. Alija Izetbegović, rahmet duši njegovoj, diše i dan danas u stegama ljudi, običnih, ali intelektualaca, koji vješto ili nevješto nastoje razoriti bilo kakvu predodžbu o Aliji Izetbegoviću koja ga postavlja na pijadestal. Kakogod je svojim fizičkim i duhovno-intelektualnim bićem živio među ljudima koji su „odgajali“ čitavu jednu generaciju ljudi na pogrešnim vrijednostima, kao i među ljudima koji nisu bili svjesni vrijednosti na kojima su nekoć njihovi preci rasli, na kojima su nekoć i sami oni rasli, pa preko noći zanijekali, tako danas, njegova intelektualna produkcija biva zanemarena ili na pogrešan način reproducirana ili razumijevana, kada obični čovjek, u neznanju, nehtijenju ili lijenosti, ne želi dokučiti ni zeru misli Alije Izetbegovića, i usred svoje nespremnosti na progres, odaje se klevetama – 'zlatnim kašikama', kao što isti, običan čovjek, nekim putem zadivljen Alijom, a taj put zasigurno nije put umnog pregnuća, razmišljanja o Alijinoj misli, 'na sva usta' hvali, ponosi se čovjekom o kojem skoro ne zna ništa, i time biva spreman jedino na pokoju reprodukciju Izetbegovićevih citata, kao što je: 'Velikim Bogom se kunemo, da robovi biti nećemo', nesvjestan da iza istih riječi stoje godine znoja, suza, boli, radosti i tuge, nebrojene misli, promišljanja i zaključci“ – ljutito odmahnu glavom Bašagić, i povрати pogled na bosanska brda.

Sve vrijeme potvrdno sam klimao glavom, i vidjevši teški žal u Bašagićevom pogledu, nisam želio odmah nastavljati razgovor. Godila mi šutnja – misli su se plele kao nikada ranije. Dug je put.

Nakon što smo prošli Žepče, i hvalospjevno progovorili o Ilhamiji i njegovoj hrabrosti pred ozloglašanim pašom, potaknut pričom o istom, nastavih prekinuti dijalog o našem prvom predsjedniku:

Biografija Alije Izetbegovića odaje ga kao ličnost koja od svojih početaka najavljuje jednu dugu, neizvjesnu i tešku životnu borbu, što tako i biva. On je bio i ostao general i prije,

i tokom, i poslije bitke. Najiskrenije kazano, cijeli njegov život je bio borba – preko socijalističkih hapsana, rata, do svoje smrti, nije pokleknuo pred pritiscima, niti ljudi, niti okolnosti – dao je sebe na putu ponosa i strpljenja, jer uvjeren je bio da vrijedi, i vrijedilo je. U njegovom radu se očituje čovjek koji je izgledao kao da će se pretrgnut' od silne želje da pomogne svome narodu, narodu koji nemilice srlja u intelektualno-duhovni ambis, narodu rasijanih želja, pognutom pred točkom vremena i prostora, zabavljen tričavim, površnim stvarima, nespreman na bilo kakav buntovan iskorak, nesvjestan, da inferioran položaj nije konačna sudbina.

Safvet isprati moje riječi blagim osmijehom, potapša me po koljenu, potvrdi moje misli sa par riječi, i ponovo uslijedi intermeco šutnje. Čak i tu šutnju sam smatrao hvalospjevom o Aliji, koji lebdi horizontom novije bošnjačke, bosanskohercegovačke historije, ostavši voljen kao brižan otac svoje djece. Na ovoj ledini bosanskoj nam ostaje suza i nada, želja i volja, misao i ljubav, trud i strpljenje, i sve ono što je na njoj ostavio Alija Izetbegović, boreći se za svaki pedalj rodne grude, a ponajprije za svaki tren slobode, časti i ponosa.

„Njegov ponos je daleko iznad ponosa onih koji svoje bošnjaštvo postavljaju kao prvu stvar vrijednu ponosa. Njegov ponos je bio snažnije prirode. Njegovo strpljenje je daleko iznad strpljenja jednog zatvorenika. Dah njegovog strpljenja je dah slobodnog čovjeka, koji se usljed strpljenja ne predaje, ne postaje pasivan, naprotiv, svim svojim bićem hrli naprijed, ispunjen nadom, nesebičnošću, odricanjem, ljubavlju i vjerom“ – zaključio Safvet, prije nego izađosmo na glavnoj željezničkoj stanici u Sarajevu, odakle se uputismo ka Kovačima, na mezar Kralja mudraca.

Hasan Hasić, student druge godine Fakulteta islamskih nauka Univerziteta u Sarajevu